

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Навчально - науковий інститут бізнесу і менеджменту

Кафедра організації виробництва, бізнесу та менеджменту

СОЛОШЕНКО ОЛЕНА ЮРІЇВНА

УДК 658:331

**Реферат
кваліфікаційної магістерської роботи**

**«УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ
ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ В ПІДПРИЄМСТВІ»**

*спеціальності 073 «Менеджмент»
(освітньо-професійна програма «Менеджмент і адміністрування»)*

Харків – 2019

Кваліфікаційна магістерська робота є рукопис.

Робота виконана в Харківському національному технічному університеті сільського господарства імені Петра Василенка

Науковий керівник:

доктор економічних наук,
професор,
**Шабінський Олександр
Володимирович**
Харківський національний
технічний університет
сільського господарства імені
Петра Василенка,
професор кафедри організації
виробництва, бізнесу та
менеджменту.

Захист відбудеться на засіданні Державної
екзаменаційної комісії у ХНТУСГ за адресою: 61002,
м. Харків, вул. Алчевських, 44, ауд. 105

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Актуальність теми. У сучасних умовах господарювання особливої актуальності набуває питання ефективності використання трудових ресурсів. Достатня забезпеченість підприємств потрібними трудовими ресурсами, їхнє раціональне використання, високий рівень продуктивності праці мають велике значення для підвищення ефективності функціонування будь-якого підприємства.

На сьогодні за умов обмеженості ресурсів для економічного розвитку першочерговим завданням для майбутнього зростання економічної сфери стає ефективне використання наявного і формування перспективного, якісного людського й трудового потенціалу, для якого притаманні високий рівень освіти, її відповідність до потреб господарства, схильність до нововведень та новаторства у праці, мобільність і здатність швидко адаптуватись. Для України та її регіонів ефективне використання трудового потенціалу на засадах інноваційності та мобільності стає однією з найважливіших передумов підвищення конкурентоспроможності. Комплексні дослідження відтворення, розвитку й використання трудового потенціалу здійснені у доробках таких вчених, як: С. Бандур, Д. Богиня, В. Врублевський, О. Грішнова тощо. Значний внесок також у розробку питань праці і зайнятості внесли Д. П. Богиня, Грішнова О. А., О. Бугуцький.

Трудові ресурси підприємства – це частина працездатного населення різних професійно-кваліфікаційних груп, що входять до облікового складу підприємства, і які володіють фізичними й розумовими здібностями та знаннями, необхідними для здійснення корисної діяльності.

Економічний аналіз має велике значення у вирішенні проблем використання трудових ресурсів на сучасному етапі

розвитку економіки. До цих проблем передовсім відносяться наступні: приховане безробіття, неефективне використання робочого часу, спад продуктивності праці, низький ступінь зайнятості у виробництві, плинність кадрів на підприємстві тощо.

Кількість зайнятих на сьогодні становить 52,6% від кількості працездатного населення в Україні.

З 26 мільйонів осіб працездатного віку на сьогодні мають офіційну роботу лише близько 16 мільйонів осіб. Низький рівень заробітної плати українців і брак робочих місць для кваліфікованих працівників провокує масштабну міграцію частини населення країни. Такий стан ринку праці призводить до масштабної міграції населення. Наявність значної кількості робочих місць без вимоги до кваліфікації та низький рівень оплати праці призводить до того, що люди виїжджають до інших країн у пошуках кращої долі. Зростання виробництва продукції сільського господарства може бути досягнуте або за рахунок збільшення кількості застосовуваних ресурсів, або за рахунок підвищення ефективності їх використання.

Складовими аналізу використання трудових ресурсів виступають чисельність працівників, рівень забезпеченості ними підприємства, їх склад і структура, показники руху робочої сили, продуктивності праці, використання робочого часу тощо. Система трудових показників дає можливість поєднати та пов'язати окремі показники між собою, а їх аналіз дозволяє оцінити вплив кожного окремого й усієї сукупності показників на загальну результативність праці.

Питання про мотивацію персоналу є актуальним для будь-якої організації. Робота персоналу впливає на розвиток і реалізацію стоячих перед організацією цілей. Основною метою системи мотивації є отримання максимальної віддачі за рахунок задоволення потреб працівників.

Метою магістерської дипломної роботи є дослідження та аналіз проблеми використання трудових ресурсів та їх мотивація на сільськогосподарському підприємстві та розробка рекомендацій щодо його удосконалення (На прикладі агрофірми імені Гагаріна).

Для досягнення поставленої мети передбачається вирішити такі **завдання**:

- охарактеризувати теоретичні аспекти дослідження трудових ресурсів підприємства;
- проаналізувати стан трудового потенціалу аграрних підприємств в Харківській області;
- виявити систему показників, що характеризують повноту використання трудових ресурсів на підприємстві;
- розглянути сучасні методи мотивації праці персоналу;
- оцінити ефективність використання трудових ресурсів та запропонувати шляхи підвищення продуктивності за рахунок впровадження методів мотивацій за сучасних умов.

Об'єктом магістерської роботи є процес пошуку збільшення економічної ефективності використання трудових ресурсів на аграрному підприємстві.

Предметом роботи є теоретико-практичні засади ефективного використання трудових ресурсів, їх мотивація на підприємстві в сільській місцевості.

В дипломній роботі були використані наступні **методи**:

1. Використання прийомів абстрактно-логічного методу (аналіз і синтез, аналогія, зіставлення);
2. Метод порівняння плинності кадрів, фінансових результатів, урожайності даного підприємства з аграрними підприємствами Харківської області та України в цілому;
3. Метод графічного зображення статистичних даних аграрних підприємств.

Практична значимість пов'язана з впровадженням сучасних методів та прийомів мотивації персоналу на аграрному підприємстві в сільській місцевості, а отже

підвищенням якості, ефективності та результативності роботи працівників.

Інформаційна база дослідження. Річні статистичні та бухгалтерські звіти господарства, навчально-методична література, Закони України, статистичні дані з розвитку сільськогосподарського виробництва регіону та України, періодичні наукові видання.

Практичне значення одержаних результатів
Магістерська робота виконана на замовлення підприємства. Висновки та пропозиції, одержані в процесі дослідження, спрямовані на створення і ефективне управління виробничою діяльністю господарства та трудових ресурсів, розробки шляхів їх удосконалення та збільшення продуктивності за допомогою сучасних методів мотивації.

Апробація результатів дослідження. Результати досліджень є основою для підвищення управління трудовими ресурсами на підприємстві. Основні положення, найважливіші результати дослідження, висновки та пропозиції автор магістерської роботи доповів на зборах господарства. Результати досліджень опубліковані в Матеріалах Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації». – (Кам'янець-Подільський,2019), матеріалах Міжнародної науково-практичної конференції «Ринкова трансформація економіки: стан, проблеми, перспективи» – (Харків: ХНТУСГ,2018), Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Управління розвитком соціально-економічних систем»(ХНТУСГ,8-9 листопада 2018 р).

Структура та обсяг роботи. Магістерська робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Вона виконана на 100 сторінках комп'ютерного тексту, містить 34 таблиці та 8 рисунків. Список використаних джерел налічує 50 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

У першому розділі «Трудовий потенціал та мотивація праці сільського населення: теоретичні основи та регіональні особливості» розглянуто: людський потенціал в сільській місцевості: наукові основи, стан, проблеми розвитку; основні чинники мотивації аграрної праці; сучасний стан ринку аграрної праці в Україні.

У другому розділі «Сучасний стан використання трудових ресурсів у господарській організації» розглянуто: організаційно-економічна характеристика підприємства; аналіз забезпеченості підприємства трудовими ресурсами; аналіз показників складу та руху робочої сили на підприємстві і ефективності її використання.

У третьому розділі «Резерви поліпшення використання трудових ресурсів у господарській організації» розглянуто: шляхи поліпшення використання трудових ресурсів; шляхи підвищення продуктивності праці; формування ефективної системи мотивації праці на підприємстві.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі здійснено теоретичне узагальнення аспектів управління трудовими ресурсами та запропоновані шляхи збільшення продуктивності праці та їх мотивація на підприємстві в сільській місцевості. За результатами дослідження зроблені наступні висновки методичного, теоретичного та прикладного характеру:

1. Трудові ресурси підприємства – це частина працездатного населення різних професійно-кваліфікаційних груп, що входять до облікового складу підприємства, і які

володіють фізичними й розумовими здібностями та знаннями, необхідними для здійснення корисної діяльності. Трудові ресурси на підприємстві є об'єктом постійної безперервного трудового процесу на підприємстві. Аналіз трудових ресурсів в ринкових умовах стає особливо актуальним, оскільки трудові ресурси мають вартісну оцінку, а отже є конкурентною на ринку праці.

2. Проблема ефективного використання трудових ресурсів на сьогоднішній день є досить актуальною та вимагає великої уваги з боку керівників підприємств. До таких проблем передовсім відносяться наступні: приховане безробіття, неефективне використання робочого часу, спад продуктивності праці, низький ступінь зайнятості у виробництві, плинність кадрів на підприємстві.

3. Складовими аналізу використання трудових ресурсів виступають чисельність працівників, рівень забезпеченості ними підприємства, їх склад і структура, показники руху робочої сили, продуктивності праці, використання робочого часу тощо. Система трудових показників дає можливість поєднати та пов'язати окремі показники між собою, а їх аналіз дозволяє оцінити вплив кожного окремого й усієї сукупності показників на загальну результативність праці. Достатня забезпеченість підприємства необхідними трудовими ресурсами, їх раціональне використання, високий рівень продуктивності праці мають велике значення для збільшення обсягів продукції і підвищення ефективності виробництва. Зокрема, від забезпеченості підприємства трудовими ресурсами та ефективності їх використання залежать обсяг і своєчасність виконання всіх робіт, ефективність використання устаткування, машин, механізмів і, як результат, обсяг виробництва продукції, її собівартість, прибуток і ряд інших економічних показників.

4. Підводячи підсумок організаційно-економічної характеристики підприємства що ґрунтувалася на основних

показниках, можемо зробити такі висновки: Основним видом діяльності є молочно-соняшниковий напрям (молоко – 43,7%, соняшник – 31,6% від загальної структури товарної продукції).

У володінні підприємства рілля займає – 3011 га. Господарство має вигідне розташування та хороші шляхи зв'язку. Валова продукція сільського господарства (в постійних цінах 2010) року у 2018 році в порівнянні з 2016 роком збільшилася на 1,7% та становить 29,7 млн. грн., а в порівнянні з 2017 роком на 13,7%. На основі визначення вартості валової продукції у поточних цінах відбулося збільшення валової продукції на 60% з 47,4млн.грн. до 75,9 млн. грн., у 2018 році, за рахунок збільшення вартості продукції рослинництва – на 57,7% до 51,8 млн. грн., так як збільшилися поточні ціни реалізації продукції пшениці озимої з 207 грн./ц до 293,8 грн./ц, продукції соняшнику в 2,4 рази (становить 854,41 грн/ц) при одночасному зменшенні валового збору на 9% до 29680 ц, також збільшення вартості продукції тваринництва – майже на 66%, з 14,5млн. грн. до 24млн. грн. Цьому сприяло саме суттєвий ріст поточних цін реалізації молока на 55% з 369,5грн./ц до 572,07 грн./ц., також збільшення виробництва ВРХ (майже на 50%). Товарна продукція (у фактичних цінах реалізації) у 2018 році порівняно з 2016 роком збільшилася в 1,6 раз до 47,3 млн. грн, а порівняно з 2017 роком зменшилася на 18,5%. За весь досліджуваний період урожайність кукурудзи на зерно є найвищою порівняно з іншими культурами. Так у 2018 році урожайність кукурудзи на зерно – 62ц/га, пшениці озимої – 56,5 ц/га, соняшнику – 58,9ц/га, жита – 40,5 ц/га та ячменю ярого – 37,4 ц/га. Середньорічна вартість оборотних активів у 2018 році порівняно з 2016 збільшилась майже в 2 рази, а з 2017 роком на 32%. Середньорічна вартість необоротних активів у 2018 році порівняно з 2016 роком збільшилася на 73%, а порівняно з 2017 роком на 43%. Чистий дохід

(виручка) від реалізації продукції в 2018 році – 47,4 млн. грн., що на 54% більше ніж в 2016 році та на 24% менше ніж в 2017 році, чистий прибуток становить на 40% більше ніж в 2016 році (17,5 млн. грн.)

5. Найбільш рентабельним виробництво продукції було у 2017 році – 58,6%, що майже на 29,8 в. п. більше ніж у 2018 році (28,8%). Низьким рівень рентабельності виявився у 2018 році за рахунок значного збільшення витрат, що значно перевищують рівень прибутку цього ж року. Норма прибутку зменшилась на 7,0 в. п. і складає в 2018 році 21,7 %, а також зменшилась на 22,4 в. п. у порівнянні з 2017 роком (44,1%).

6. Середньорічна чисельність працюючих зменшилася на 4 працівника до 150 осіб, основна маса працівників зайнятих в сільському господарстві станом на 2018 рік це робітники тваринництва – 115 осіб, в рослинництві – 35 осіб, що на 2,5 % менше ніж за попередні роки, всього зайнятих в с-г становить 150 працюючих, що на 5 та 4 людини менше ніж в 2016 році та 2017 році відповідно. Робітники зайняті в рослинництві та тваринництві складають 19,4% та 63,9% до загальної структури відповідно. Всього по господарству зайнято 180 осіб у 2018 році, що на 13 осіб менше ніж в 2016 році. Продуктивність праці зросла на 65,6% до 506,1 тис. грн./особу.

7. Результати аналізу існуючої системи управління трудовими ресурсами на аграрному підприємстві свідчать про необхідність застосування заходів щодо удосконалення та введення комплексу мотиваційних заходів до персоналу.

8. На продуктивність праці персоналу та їх результативність впливає безпосередньо організаційна форма господарювання, вид діяльності, сезонність виробництва та звичайно керівник, що керує всіма процесами на підприємстві, також фактори – зовнішні та внутрішні. Ці чинники зумовлюють кількісні та якісні параметри трудових ресурсів.

9. Дослідження проблем мотивації праці в аграрному секторі економіки може стати підґрунтям вдосконалення системи управління персоналом на сільськогосподарських підприємствах, створення сприятливих умов праці, відтворення потенціалу трудових колективів, підвищення якості праці та покращення показників виробництва загалом. Недостатня мотивація у сучасних умовах часто негативно впливає на реалізацію сільськогосподарськими підприємствами своїх потенційних можливостей, призводить до масового відчуження людей від результатів трудової діяльності, до зниження продуктивності праці й ефективності використання персоналу.

10. На сьогоднішній день досліджено багато методів управління персоналом підприємства аграрної сфери, але нажаль не всі керівники мають бажання або ресурси для використання таким методів. На сучасному етапі можна, як мінімум хороше ставлення до людини з боку керівника, дати зрозуміти, що з ростом обсягів виробництва, доходів підприємства пропорційно покращується і добробут кожного працівника. Для цього на підприємстві використовують стимули, мотиви і спонування до трудової діяльності. Завдання мотивації полягає також у підтриманні активності працівника на певному рівні.

11. Особливістю функціонування сучасних підприємств аграрного сектора є порушення кількості, якості та структури ресурсного потенціалу, що значною мірою зумовлюється понесенням значних втрат ресурсів у процесі проведення аграрних трансформаційних процесів та системними кризами національної економічної системи. Перед сільськогосподарськими товаровиробниками актуальним є завдання підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу та забезпечення на цій основі підвищення віддачі із кожної одиниці витрачених ресурсів, оптимізації структури та результативності аграрного виробництва. Однією із

передумов ефективного використання ресурсного потенціалу є його збалансоване формування, використання, облік й контроль. Зважаючи на динамічний розвиток НТР, трудові ресурси в галузі сільського господарства не втрачають своєї актуальності, зокрема у процесі створення благ, а отже необхідно забезпечити раціональне використання наявного ресурсного потенціалу задля підвищення продуктивності усіх виробничих процесів.

12. Правильний підхід до кожного працівника грає важливу роль в підвищенні ефективності діяльності організації. Кожне підприємство намагається працювати з високою ефективністю та бути конкурентоздатним на ринку. Тому, для того щоб поставлені плани відповідали стратегії розвитку підприємства, потрібно чітко встановити основні види діяльності, масштаби виробництва, плани роботи, мотиваційні дії, заохочення, разом з цим виконати правильний розподіл обов'язків між працівниками, збільшувати кваліфікаційний рівень різних рангів працівників та здійснювати контроль над процесом управління, що дозволить в цілому досягти високих результатів в функціонуванні підприємства.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

1. Солошенко О.Ю. Вплив трудових ресурсів на економічний ріст підприємства/О.Ю. Солошенко// Матеріали Міжнар. Наук-практ. Інтернет-конференції «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації». – Харків: ХНТУСГ, 2019р.–с.170-173

2. Солошенко О.Ю. Smart технология прийняття рішень/О.Ю. Солошенко//Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Ринкова трансформація економіки: стан, проблеми, перспективи» –Харків: ХНТУСГ, 2018р.

3. Солошенко О.Ю. Методи мотивації персоналу на підприємствах. Вітчизняний та світовий досвід/О.Ю. Солошенко // Вісник СНТ ННІ бізнесу і менеджменту -,Х: ХНТУСГ, 2018р.

АНОТАЦІЯ

Солошенко О.Ю. Удосконалення організації використання трудових ресурсів на підприємстві

В магістерській роботі автором розглянуто теоретичні, методичні та прикладні аспекти ефективного використання трудових ресурсів аграрного підприємства. Проаналізована динаміка ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства. Наведені перспективні напрями вдосконалення організації управління персоналом та їх мотивація на підприємстві в сільській місцевості. Питання про мотивацію персоналу є актуальним для будь-якої організації, будь-якої сфери діяльності. Запропоноване вдосконалення організації управління трудовими ресурсами, що в перспективі забезпечить підвищення рівня ефективності та продуктивності персоналу.

Ключові слова: мотивація, трудові ресурси, ефективність, персонал.

SUMMARY

Soloshenko L.Yu. Improvement of organization of the use of labor resources of the agrarian enterprise

In the thesis master's work, the author considers theoretical, methodical and applied aspects of efficient use of labor resources of agricultural enterprise. The dynamics of efficiency of production and economic activity of the enterprise is analyzed. The perspective directions of improvement of the organization of personnel management and their motivation at the enterprise in rural areas are given. The issue of human resources motivation is relevant to any organization, any field of activity. Improvement of the organization of human resources management is proposed, which in the future will ensure the increase of the level of efficiency and productivity of the personnel.

Key words: motivation, human resources, efficiency, personnel.

Комп'ютерний набір і верстка
О.Солошенко

Підп. до друку 05.02.2018. Формат 60x84 1/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Друк
офсетний.
Ум. друк. арк. 0,9. Обл.-вид.арк.0,9. Тираж 10 прим.
Замовлення № __

Надруковано в КП «Міська друкарня»
61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44
Свідоцтво про державну реєстрацію:
серія ДК № 3613 від 29.10.2009р.